

Een middel om de behoeften van een wijk in te vullen

De studiefase van het DWC 'Bockstaël' in Brussel-Stad ving aan in 2013, maar er waren bijna negen jaar nodig om de programmering van dit DWC af te ronden. De perimeter van dit DWC, waarin heel wat erfgoed terug te vinden is (zoals het voormalige gemeentehuis, de Chambontunnel, het oud station van Laken en de koninklijke halte), behelsde vooral het Bockstaelplein en de spoorlijnen (25, 50 en 60).

Binnen de gemeenten bekleedt de projectleider een sleutelpositie: hij of zij draagt in de eerste lijn de verschillende projecten van deze stilzwijgende overeenkomst tussen het gewest, de gemeente en de inwoners van de wijk.

In het kader hiervan vroeg Urban Sébastien Sainsard te vertellen over zijn ervaring als projectleider van dit DWC bij de stad Brussel.

- Urban
- S.S.: Sébastien Sainsard

• Urban: Sébastien Sainsard, hoe ben jij als projectleider beginnen te werken? Kende je de stedelijke herwaarderingsprogramma's en meer bepaald de duurzame wijkcontracten?

• S.S.: Eind 2012 kwam er een einde aan mijn arbeidsovereenkomst met Leefmilieu Brussel waar ik sinds 2005 aan de slag was. Eerst hield ik me daar bezig met studies en dan met projecten van de Groene Wandeling en dus legde ik me geleidelijk toe op de opvolging van het project van de aanleg van het park van Thurn & Taxis, waarvoor toen een stuurplan moest worden uitgewerkt. Ook al was het toekomstige project belangrijk, het was voor mij een moment waarop ik me persoonlijke vragen stelde en me afvroeg waar ik in de toekomst helemaal voor wilde gaan.

Ik wist weinig af van de stedelijke herwaarderingsprogramma's. Ik had wel al van de wijkcontracten gehoord, maar zonder veel details. Ik wist zelfs niets over hun precieze werking. Ik zag ze allebei als lokaal verankerde projecten die met en voor inwoners zijn uitgebouwd. Het waren in mijn ogen eveneens middelen die dankzij een socio-economische dimensie inspelen op de noden van een wijk, in aanvulling van architectuur- of stadsvernieuwingenprojecten. Deze multidisciplinaire aanpak interesseerde me. Wat volgde, was een samenloop van omstandigheden en zelfs toeval, want het DWC 'Bockstaël' sloot deels aan bij mijn werkgebied met Leefmilieu Brussel, in het verlengde van de L28A die Thurn & Taxis met het Bockstaelplein verbindt. Dit DWC was een manier om mijn ervaring, die net

was afgelopen, verder in te zetten en ik wilde deze gelegenheid om een nieuwe rol voor deze wijk te (leren) spelen, niet missen.

• Urban: Kende je de wijk al? Hoe heb je de wijk zien evolueren?

• S.S.: Ik kende de wijk al een beetje, omdat ik er in mijn vorige job de braakliggende gronden en spoorwegbermen onderzocht. Het centrum van de wijk, het Bockstaelplein en de omliggende straten, kende ik minder goed. Ik had een versnipperde visie op de wijk: allemaal beelden die los van elkaar stonden zonder dat er een echt verband tussen leek te bestaan. Mijn eerste indruk was dat het een eclectische, heterogene, levendige wijk was, rijk aan erfgoed en geschiedenis. Vanuit stedenbouwkundig oogpunt waren deze grote verschillen en verscheidenheid eveneens behoorlijk zichtbaar. In die acht jaar is de wijk geëvolueerd; er kwamen nieuwe inwoners, terwijl anderen de wijk verlieten, maar volgens mij bleef de verscheidenheid die haar zo typeert, behouden. Ze is de laatste jaren zeker en vast aantrekkelijker geworden, maar ik denk dat dit ook ligt aan wat er zich op een breder, gewestelijk niveau heeft voorgedaan en waarschijnlijk samenhangt met huisvesting, de evolutie van de mobiliteit voor deze wijk, die bijzonder goed bereikbaar is, en misschien ook de ontwikkeling van grote projecten zoals Thurn & Taxis. Het DWC heeft gedeeltelijk bijgedragen aan deze evolutie, onder meer door de openbare ruimten en de parken nieuw leven in te blazen en daarbij bewust te kiezen voor een zachtere mobiliteit en een betere verdeling voor alle gebruikers.

- **Urban:** Het wijksteunpunt van de DWC, dat in de perimeter gelegen is, was gevestigd op het nummer 160 van de Bockstaellaan, waardoor je rechtstreeks contact had met de inwoners en gebruikers van de wijk. Kan je ons meer vertellen over het team van het DWC, het wijksteunpunt van het DWC en de burgerparticipatie?

- **S.S.:** Het wijksteunpunt was een van de hoekstenen van dit DWC en waarschijnlijk een van de redenen voor de goede resultaten die het heeft behaald.

Voor de inwoners was dit steunpunt herkenbaar en synoniem voor het DWC. Vanaf het eerste jaar hebben we deze plek, die uitgaat op de wijk, dynamisch kunnen maken. Het is een plaats van ontmoetingen, uitwisselingen, activiteiten en diensten. Verder was het ook een broedplaats voor burgerprojecten en projecten van onze socio-economische partners. Het was er de zoete inval. Een twintigtal werknemers had in het wijksteunpunt zijn uitvalsbasis, van waaruit zij een tiental sociale acties, gericht op verschillende doelgroepen, coördineerden, zoals sportactiviteiten voor kinderen, en verder: een imker, inwoners die hun fiets wilden laten herstellen, anderen die op zoek waren naar informatie over hun woning, mensen die meer wilden weten over sensibiliseringsacties voor de natuur, personen die op zoek waren naar werk of een opleiding...

Dit steunpunt en alles wat tot stand werd gebracht in de wijk, zou er niet geweest zijn zonder de inspanningen en de energie van het volledige team van het DWC: Annick Hoornaert, Corinne Denecker, Jeremy Bette en Choukri El Berdai, die elk op hun eigen manier klaarstonden om te luisteren en de gebruikers te woord te staan. Het beheer, de coördinatie en de logistiek van een wijksteunpunt van een dergelijke omvang waren een uitdaging op zich, een bijkomende werklust die zelfs onze bevoegdheden overschreed, maar als beloning kregen we de betrokkenheid van de inwoners en hun deelname aan de activiteiten.

- **Urban:** Wat waren voor jou de meest memorabele momenten van het DWC?

- **S.S.:** Er waren er in die acht jaar heel wat. De laatste twee jaar waren getekend door de coronacrisis en dat heeft de mooie momenten waarop we voor het einde van de werkzaamheden hadden gehoopt, wat afgezwakt. De opening van het park L28A in het begin van de lente was gedenkwaardig, omdat er zo is uitgekeken naar deze nieuwe ruimte, die eindelijk wat zuurstof in de hele wijk bracht. Twee evenementen die plaatsvonden op het Bocks-

taelplein, waarvan de aanleg voor heel wat discussie heeft gezorgd, zijn me ook erg bijgebleven. Het eerste hebben we op het einde van de uitvoeringsperiode georganiseerd met de stuwende krachten van de wijk. Het was een feestelijke en gezellige manier om te tonen hoe het autovrije plein moest worden. Diezelfde energie en goede sfeer was er ook aan het begin van vorige zomer bij de opening en de plechtige ingebruikname van het plein.

- **Urban:** Welk project van alle in het programma uitgevoerde projecten zal je altijd bijblijven?

- **S.S.:** Moeilijk om er één uit te halen, want voor elk van de projecten waren er heel wat motiverende factoren. Deze wijk is nu vier architectuurparks rijker: het voormalige station van Laken, de crèche Marie Popelin, het sport- en jeugdcentrum 'Box120' en het woongebouw in de Emile Bockstaellaan nr. 160.

Ik onthoud vooral wat het wijksteunpunt heeft betekend. Het was een hybride project dat van nul uit de grond moest worden gestampt. Het moest in het heden functioneren, zonder de toekomst uit het oog te verliezen. Het steunpunt was het glijmiddel tussen 'de bakstenen' en 'de socio-economische dimensie'. Zelfs al waren de overgangsjaren na het einde van de uitvoeringsfase moeilijk, omdat de dynamiek er tijdens de uitvoering van het project moest worden ingehouden, toch is er voldoening. We hebben de waarde kunnen doen erkennen van een dergelijke infrastructuur voor de wijk, waar inwoners, verenigingen en ideeën elkaar kunnen treffen en waar projecten mogelijk zijn. Ik ben benieuwd hoe deze plek zich verder zal ontwikkelen, om te zien wat de toekomstige actoren en gebruikers ermee gaan doen en hoe ze er leven in zullen brengen. Er zijn nog twee andere projecten van bescheidener omvang, maar die me niet onberoerd laten wegens het resultaat. Het eerste is het 'fietspunt', dat een behoorlijk vernieuwende operatie van het basisprogramma was. Het riep nogal wat vragen op en we hadden weinig referenties. Het succes van dit project is door de jaren heen opgebouwd door inspanningen en de voortdurende aanwezigheid van de projectdrager tot de lang verwachte opening vorig jaar. Het tweede is paradoxaal genoeg een project dat niet in het programma stond, maar dat werd gedragen door een bewonerscollectief. Zij wisten door hun motivatie en de steun en middelen van het DWC een extra pocketpark te openen, naast de vijf officiële pocketparks die in het programma waren opgenomen. De 'zadenkiosk' was er het eerst, in een klein vergeten hoekje, en illustreert het potentieel in

wijken, de kracht van projecten die van burgers zelf komen en die het verdienen om te worden ondersteund. En tot slot wil ik graag ook alle burgerinitiatieven die tijdens die vier jaar het ritme van het leven in de wijk hebben bepaald, vermelden.

• **Urban:** Welke advies heb je voor een projectleider die aan het begin van een studie van een DWC staat?

• **S.S.:** Om te beginnen denk ik dat het voor een projectleider belangrijk is dat je van bij de aanvang zin hebt om tot het uiterste te gaan, dat je je er bewust van bent dat het een opdracht is van langere duur. Zelf vind ik het ook essentieel dat je jezelf onderdoopt in de wijk, dat je er tijd doorbrengt, naar de mensen toestapt, je geduldig en beschikbaar opstelt, de nodige pedagogische vaardigheden aan de dag legt en tijd neemt om projecten toe te lichten en dat je uitlegt waarom bepaalde keuzes werden gemaakt, waarom juist die beslissingen werden genomen. Je moet jezelf openstellen en luisterbereid zijn om alle informatie die je in het begin van het programma overspoelt te kunnen synthetiseren en opnemen. Het is fundamenteel dat een projectleider van meet af aan overtuigd is van de projecten van het programma die hij of zij in de jaren daarna zal dragen en verder dragen. Het wordt een lange reis, maar het staat vast dat er sowieso een manier kan worden gevonden om elke operatie in goede banen te leiden, ook al moet je je vaak flexibel opstellen, het roer kunnen omgooien en je snel aanpassen.

En tot slot zou ik zeggen dat het nodig is voor een projectleider van een DWC om te kunnen anticiperen, vooruit te kijken en de middellange en lange termijn in het oog te houden, zodat je niet vergeet voor wie en waarom de projecten er komen. Ik heb snel ingezien dat je als projectleider zowel klaar moet zijn voor een marathon én een sprint. En op het einde had het misschien zelfs meer iets weg van een tienkamp!

• **Urban:** Hoe helpt deze ervaring jou in je huidige functie?

• **S.S.:** Na het einde van het DWC 'Bockstaël' heb ik niet lang stilgezeten. Sinds drie maanden werk ik immers voor het team van de gemeente Vorst voor het project ABY. Het is een nieuwe uitdaging voor mij, want ik zet mee mijn schouders onder een project dat niet meer in de kinderschoenen staat. De stedenbouwkundige vergunning is afgegeven en de voornaamste doelstelling op dit moment zijn de werven. Mijn functie in het team is ook helemaal anders, want deze keer ben ik geen projectleider. Mijn acht jaar ervaring als projectleider voor het DWC zorgt er echter voor dat ik sneller de complexiteit kan vatten van een dergelijk groot project met meerdere financieringsbronnen, deadlines en budgettaire beperkingen, en dat in de huidige omstandigheden, die op het einde van het DWC 'Bockstaël' ook een impact hadden.

De ervaring van het DWC heeft me ook wegwijs gemaakt in de manier waarop gemeenten te werk gaan: ik heb me kunnen inwerken in de dialoog met gewestelijke instanties, in de samenwerking met partners zoals Beliris, eveneens betrokken bij het ABY-project. En ik weet wat het is om met meer technische onderwerpen te maken te krijgen, waarvoor bijvoorbeeld coördinatie met nutsvoorzieningen, bodemonderzoek nodig is. Deze polyvalentie en kennis van een 'polymorfe' projectomgeving zullen zeker een troef zijn om snel mijn draai te vinden en bij te dragen tot de concrete uitvoering van een ambitieus project waar zowel de wijk als de gemeente naar uitkijkt.

← DWC 'Bockstaël' in Brussel-Stad – Park op het binnenterrein van het huizenblok L28A, 2018. Séverin Malaud © urban.brussels
→ DWC 'Bockstaël' in Brussel-Stad – Park op het binnenterrein van het huizenblok L28A door AM Landinzicht + MAAT + Baukunst + ARA, 2021. Séverin Malaud © urban.brussels

